

ANAOKULU ÇOCUKLARININ BELİRSİZLİK İÇEREN SÖZLÜ İLETİŞİM DURUMLARINDA ANLAM ÇIKARABİLME BECERİLERİ

*M. Reşat PEKER**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, anaokulu çocuklarının belirsizlik içeren iletişim durumlarında anlam çıkarabilme becerilerini belirlemektir. Denekler, yaşları 5 ve 6 olan toplam 40 anaokulu öğrencisidir. Her iki yaş grubunda eşit sayıda kız ve erkek vardır. Araştırmada veri toplamak için Pickert tarafından geliştirilen ve yazar tarafından Türkçeye uyarlanan bir resim – cümle testi kullanılmıştır. Test, basitçe yan yana çizilmiş 36 tane 4'lü resim setinden ve bunlarla ilgili 36 adet cümleden meydana gelmektedir. Cümleler dört farklı biçimde sunulup, çocuktan hangi resmi kast ettiğini işaret etmesi istenmiştir. Her doğru cevap 1 puan ve her yarı doğru ya da yanlış cevap sıfır puan olarak değerlendirilmiştir. Doğru cevap puanları üzerinde 2 (yaş) x (cinsiyet) x 4 (cümle-resim kombinasyonlarını sunuş biçimi) son faktör üzerinde tekrarlı ölçümlerle çoklu varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonunda yaş ve cümle resim kombinasyonlarını sunuş biçimi faktörlerinin .01'de anlamlı bir fark gösterdiklerini, ancak cinsiyet faktörü için anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** Sözlü iletişim, atıf yapan iletişim, anlam çıkarma, anaokulu çocukları ve belirsizlik içeren mesaj.*

* Doç. Dr.; Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine the inferential reasoning capabilities of kindergarteners when they faced ambiguous verbal messages. Subjects were 40 kindergarten children. Their ages were 5 and 6 years old. There were equal number of girl and boy in each age group. Data were collected by a picture-sentence test developed by Pickert. There were 36 simply drawn 4-picture sets and 36 sentences related to these 4-picture sets. Sentences were presented 4 different ways and the child was asked to find the picture mentioned in sentence. Each correct answer was scored as 1 point and each half- correct or uncorrect answer was scored as zero point. On the correct answer points a 2 (age) x 2 (sex) x 4 (ways of presenting) multivariate analysis of variance with repeated measures on the last factor was performed. It was found that both age and ways of presenting factors were significantly different at .01. But sex factor was not significant.

Key Words: *Verbal communication, referential communication, inferential reasoning, kindergartners, ambiguous message.*

İletişim bir amaç doğrultusunda, davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla insanlar arasında duygu, düşünce ve bilgilerin akışıdır. (LLoyd & Beveridge, 1981). İletişim sözlü ve yazılı olabileceği gibi jest, mimik ve işaretler gibi iletişimde amaç anlamları bireyler arasında ortak kılması işaret gibi türlü şekillerde yapılabilir. İletişimde amaç, anlamları bireyler arasında ortak kılmalıdır.

Sözlü iletişim günlük hayatımızda sıklıkla kullandığımız bir iletişim biçimidir. Sözlü iletişim ile ilgili deneysel çalışmalar yabancı literatürde "Referential Communication" adı ile geçmektedir. Türkçe'ye "İma / işaret eden iletişim" ya da "atıf yapan iletişim" diye çevirebiliriz. Bu tür sözlü iletişim esas itibarıyla bir insandan diğerine sözlü mesaj gönderme ve gönderilen mesajın ne demek istediğini anlayıp, ona göre bir iş yapmayla ilgilidir (LLoyd & Beveridge 1981). Bir grup oyuncak arasından istediğimiz birisini sözlü olarak tarif ederek bulmasını istemek, bu tür sözlü iletişime bir örnektir. Bu durumda, dinleyen kişinin verilen sözlü açıklamalara göre istenilen oyuncuğu diğerlerinden ayırıp, getirebilmesi/bulabilmesi gerekir. Bu tür sözlü iletişim gündelik hayatımızda, çok sıklıkla kullanılan bir iletişim şeklidir. İnsanların bu tür sözlü iletişimde başarılı olabilmeleri için konuşulan dilin gramer kurallarını ve kelimelerini bilmelerinin yanı sıra, sözlü iletişim becerilerini de kazanmaları gerekir (Peker, 1985; Camaioni ve diğerleri 1998).

Çocukların “İma/işaret eden iletişim” becerileri zaman içinde gelişen bir özellik göstermektedir. Yapılan çalışmalar küçük çocukların bu tür iletişimde sözlü mesajlar gönderebilme becerileri yönünden çok zayıf olduklarını (Ironsmith & Whitehurst 1978; Pickert, 1981), dinleyici olarak buldukları durumlarda ise eğer sözlü mesaj açık ve net ise bunu anlamakta zorlanmadıklarını, fakat tam açık ve net olmayan sözlü mesajlarla karşılaş-tıklarında zorlandıklarını göstermektedir (Peker, 1996; Pickert, 1981; Briga, 1983; LLoyd ve diğerleri 1995).

Yetişkinler başka birisiyle konuştuklarında karşısındakinin konuşu-lanları anladığını düşünür. Gerçekte ise durum hiç de böyle olmayabilir. Yetişkin dinleyiciler söylenenler açık ve net olmadığına ya akıl yürüterek mantıki bir çıkarma yaparlar ya da ilave sorular sorarak durumu açıklığa kavuşturmaya çalışırlar. Fakat küçük çocukların belirsizlik içeren sözlü iletişim durumlarındaki davranışları ile ilgili olarak çok az bilgimiz vardır.

Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemdeki küçük çocukların karşılaştıkları belirsizlik içeren sözlü iletişim durumlarındaki davranışlarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın iki alt amacı vardır. Birinci amaç, anaokulu çocuklarının belirsizlik içeren sözlü iletişim durumlarında akıl yürüterek anlam çıkarabilip, çıkaramadıklarını belirlemektir. İkinci amaç ise, belirsizlik içeren durumun farkına vardıklarında durumu açıklığa kavuşturmak için yetişkin konuşmacıya durumla ilgili sorular sorabilip, sormadıklarını belirlemektir.

YÖNTEM

Denekler: Denekler Uludağ Üniversitesi kampusu içinde faaliyet gösteren “Uludağ Üniversitesi Kreş ve Anaokulu”na devam eden 5-6 yaşlarında toplam 40 çocuktur. Her yaş grubunda eşit sayıda çocuk vardır ve bunların yarısı kız, yarısı erkektir. Denekler Üniversitedeki öğretim ele-manları ve çalışanların çocukları oldukları için orta sosyo ekonomik düzey ailelerden gelmektedir.

Ölçme Aracı: Bu çalışmada veri toplamak için kullanılan araç okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocukların sözel ve görsel olarak sunulan uyarlardan anlam çıkarabilme becerilerini belirlemek amacıyla Ironsmith & Whitehurst (1978) ve Pickert (1981) tarafından geliştirilen araçların araş-tırmacı tarafından Türkçeye çevrilerek uyarlanmış şeklidir. Araçta 36 tane basitçe yan yana çizilmiş 4'lü resim setleri ve bunlarla ilgili 36 cümle vardır. Cümleler ve 4'lü resim setleri 4 farklı biçimde sunulmuştur. Her sunuş biçi-minde 9 tane 4'lü resim seti ve bunlarla ilgili 9 tane cümle vardır.

Birinci Sunuş Biçimi: Bu sunuş biçiminde, cümleler 4'lü resim setindeki resimlerden yalnızca bir tanesinin ayırıcı özelliklerini açık ve net

bir şekilde belirtmektedir. Yani sözel ve görsel bir belirsizlik durumu yoktur. Örneğin "Üzeri tüylü büyük bir şapka giyen çocuğu düşünüyorum" cümlesi 4'lü resim setindeki resimlerin hepsinin başlarında şapka olmasına rağmen büyük şapka giyen ve şapkasını üzerinde tüy olan resme açık ve net bir şekilde uymaktadır.

İkinci Sunuş Biçimi: Bu sunuş biçiminde cümleler özellikleri belirtmiş, fakat 4'lü resim setindeki resimlerden iki tanesine de uymaktadır. Yani, cümleler sözel olarak açık ve nettir, ancak görsel olarak resimlerden 2 tanesine uygundur. Örneğin "Gülümseyen ve ince yüzlü çocuğu düşünüyorum" cümlesi 4'lü resim setinde 2 tane resme de uymaktadır.

Üçüncü Sunuş Biçimi: Bu sunuş biçiminde cümleler resimlerin özelliklerini çok açık ve net olarak belirtmemekle beraber, 4'lü resim setindeki resimlerden bir tanesini kuvvetli bir biçimde ima etmektedir. Örneğin: "Gülümseyerek arkadaşına telefon eden çocuğu düşünüyorum" cümlesi 4'lü resim setinde gülümseyen ve elinde bir telefon ahizesi tutan çocuk olduğu için onu kastettiği anlaşılmaktadır.

Dördüncü Sunuş Biçimi: Bu sunuş biçiminde cümleler özellikleri tam belirtmemekte ve 4'lü resim setindekilerden iki tanesine de uymaktadır. Diğer bir ifade ile cümleler sözel yönden, resimler ise görsel yönden belirsizlik içermektedir. Örneğin: "Gülümseyen çocuk köpeği besledi" cümlesi çok açık ve net olmadığı gibi, 4'lü resim setindekilerden iki tanesine de uymaktadır.

Aracın Uygulanması ve Puanlanması

Araç, mesai gün ve saatlerinde okulun sakin bir odasında her çocuğa bireysel olarak uygulanmıştır. Uygulama esnasında her çocuk araştırmacı ile yüz yüze olacak şekilde masaya oturmuştur. Çocuğun adı-soyadı, ve yaşı sorulup her çocuk için tutulan kayıt formunun ilgili bölümüne yazılmıştır. Daha sonra her çocuğa uygulama ile ilgili olarak şu açıklama yapılmıştır: "Birlikte bir oyun oynayacağız. Ben bir cümle söyleyeceğim, sen önündeki resim setlerine dikkatlice bakıp söylenene uygun olan resim yada resimleri bulup işaret parmağının ucu ile göstereceksin. Söylenen cümleler bazen önündeki resim setinde bulunan bir resme, bazen ise iki resme uyacaktır. Eğer söylenenlerden hangi resmi yada resimleri kastettiği belli olmuyorsa, durumu açıklığa kavuşturmak için bana ilave soru sorabilirsin." Uygulamaya başlamadan önce hem açık net, duruma ait hem de belirsizlik içeren duruma ait birer örnek çözümlü açıklamalarda bulunulmuştur.

Yapılan örnek uygulamadaki açıklamaları çocuğun kavradığına kanaat getirilmesinden sonra aracın uygulanmasına geçilmiştir. Uygulama sırasında çocukların verdikleri cevaplar ile varsa sorduğu sorular her çocuk

için tutulan kayıt formunun uygun yerine kaydedilmiştir. Uygulama süresi her çocuk için 20-30 dakika olmuştur. Uygulama bitiminde çocuğa teşekkür edilip, sınıfına geri gönderilmiştir.

Araçtaki cümle-resim kombinasyonlarına verilen her doğru cevaba 1 puan ve her yanlış ya da yarı doğru cevap (yani 2 doğru cevap varken, sadece 1 tanesini gösterebilme) ise sıfır puan verilmiştir. Dolayısıyla, bu araçtan alınabilecek en yüksek puan 36, en düşük puan ise sıfırdır. Her öğrenci doğru cevap sayısı kadar puan almıştır.

Verilerin Analizi: Çocukların doğru cevap puanları 2 (yaş: 5 ve 6) X2 (cinsiyet: kız ve erkek) X4 (Sunuş Biçimleri: I, II, III ve IV sunuş biçimi) son faktör üzerinde tekrarlanmış ölçümlerle çoklu varyans analizi ile çözümlenmiştir.

Çocukların cümle-resim setlerinde anlamadıkları durumlarda sordukları soruların sayıları 2 (cinsiyet) X 4 (sunuş biçimi) ki-kare ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde anaokulu çocuklarının verdikleri doğru cevaplara yaş, cinsiyet ve sunuş biçimlerinin etkileri ele alınacaktır. İlk olarak, çocukların cinsiyetlerine göre, doğru cevap puanlarına ilişkin istatistikler tablo şeklinde sunulacaktır. İkinci olarak, çocukların yaş gruplarına göre doğru cevaplarına ilişkin istatistikler tablo şeklinde sunulacaktır. Üçüncü olarak, yaş cinsiyete bakılmaksızın dört farklı biçimde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevaplara ilişkin istatistikler tablo şeklinde sunulacaktır. Dördüncü olarak, veriler üzerinde yapılan 2 (yaş) X 2 (Cinsiyet) X 4 (cümle-resim kombinasyonlarının sunuş biçimi) son faktör üzerinde tekrarlanmış ölçümlerle çoklu varyans analizi sonuçları tablo şeklinde sunulacaktır. Son olarak, çocukların uygulama esnasında sordukları soru sayıları üzerinde yapılan 2 (cinsiyeti) X 4 (cümle-resim kombinasyonlarının sunuş biçimi) ki-kare testi analizi sonuçları sunulacaktır.

1) Cinsiyeti Faktörü İle İlgili Bulgular

Çocukların yaşlarına bakılmaksızın, cinsiyetlerine göre, dört farklı biçimde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevapların ortalamaları, alınan en düşük ve en yüksek puan değerleri ile standart yapımları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Kız ve erkek çocukların dört değişik biçimde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevaplara ilişkin istatistikler

CİNSİYET	Cümle-Resim Kombinasyonlarının Sunuş Biçimi															
	I. Sunuş Biçimi				II. Sunuş Biçimi				III. Sunuş Biçimi				IV. Sunuş Biçimi			
	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS
Kız (N=20)	8.1	5	9	1.3	4.2	1	9	2.4	7.9	3	9	1.9	2.2	0	7	2.
Erkek (N=20)	8.1	7	9	0.9	4.0	0	9	2.5	7.5	3	9	1.7	1.2	0	6	1.7

Tablo 1'de görüldüğü gibi, kız ve erkeklerin farklı biçimlerde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevaplara ilişkin istatistikler (ortalamalar, alınan en düşük ve en yüksek puanlar ile standart sapma değerleri) birbirlerine çok yakındır. Zaten Tablo 4'de sunulan çoklu varyans analizi sonuçları cinsiyet faktörünün anlamlı olmadığını ($F_{(1,36)} = 1.19$ $p > .05$) göstermektedir. Yani farklı biçimlerde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına doğru cevap verme bakımından kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı bir fark yoktur.

2) Yaş Faktörü İle İlgili Bulgular

Çocukların cinsiyetlerine bakılmaksızın, yaş gruplarına göre dört farklı biçimde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevapların ortalamaları alınan en düşük ve en yüksek puan değerleri ile standart sapmaları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Yaş faktörüne göre çocukların dört değişik biçimde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevaplara ilişkin istatistikler

YAŞ	Cümle-Resim Kombinasyonlarının Sunuş Biçimi															
	I. Sunuş Biçimi				II. Sunuş Biçimi				III. Sunuş Biçimi				IV. Sunuş Biçimi			
	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS
5 yaş (N=20)	7.7	5	9	1.3	2.7	1	5	1.2	6.8	3	9	2.0	0.9	0	4	1.1
6 yaş (N=20)	8.5	8	9	0.9	5.4	2	9	2.7	8.6	6	9	0.9	2.6	0	7	2.5

Tablo 2'de görüldüğü gibi farklı yaşlarda bulunan okul öncesi çocuklarının dört farklı biçimde sunulan cümle resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevaplara ilişkin istatistikler yaş yükseldikçe artmaktadır. Tablo 4'de sunulan çoklu varyans analizi sonuçları yaş faktörünün $\alpha = .01$ de anlamlı olduğunu, ($F_{(1,36)} = 24.06$, $p < .01$) göstermektedir.

3) Sunuş Biçimi Faktörü İle İlgili Bulgular

Çocukların cinsiyet ve yaşlarına bakılmaksızın dört farklı biçimde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevapların ortalamaları, alınan en düşük ve en yüksek puan değerleri ile standart sapmaları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Sunuş biçimlerine göre çocukların cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevaplara ilişkin istatistikler

Cümle-Resim Kombinasyonlarının Sunuş Biçimi															
I.Sunuş Biçimi				II.Sunuş Biçimi				III.Sunuş Biçimi				IV.Sunuş Biçimi			
\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS	\bar{X}	Min	Max	SS
8.1	5	9	1.1	4.1	1	9	2.5	7.7	3	9	1.8	1.7	0	7	2.0

Tablo 3’de görüldüğü gibi, anaokulu çocuklarının farklı biçimlerde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına verdikleri doğru cevapların ortalamaları, alınan en düşük en yüksek puan değerleri ve standart sapmaları sunuş biçimine göre artıp, eksilmektedir. En kolayı, 9 tam puan üzerinden 8.1 ortalama ile birinci sunuş biçimidir. İkinci en kolay olan 9 tam puan, üzerinden 7.7 ile üçüncü sunuş biçimidir. En zoru, 9 tam puan üzerinden 1.7 ortalama ile dördüncü sunuş biçimidir. Zorluk yönünden dördüncü sunuş biçimini 4.1 ortalama ile ikinci sunuş biçimi izlemektedir. Zaten Tablo 4’de sunulan çoklu varyans analizi sonuçları sunuş biçimi faktörünün $\alpha = .01$ de anlamlı olduğunu ($F_{(3,108)} = 153.38 p < .01$) göstermektedir.

4) Çoklu Varyans Analizi Sonuçları

Çocukların doğru cevap puanları üzerinde 2 (yaş) X 2 (cinsiyet) X 4 (sunuş biçimi) son faktörde tekrarlanmış ölçümlerle çoklu varyans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4’deki gibidir.

Tablo 4’de sunulan çoklu varyans analizi tablosunda şu sonuçları görebiliriz:

1. Yaş faktörü $\alpha = .01$ ’de anlamlıdır ($F_{(1,36)} = 24.06 p < .01$). Yani farklı biçimlerde sunulan cümle resim kombinasyonlarına verilen doğru cevaplar çocuğun yaşına göre anlamlı bir fark göstermektedir. Tablo 2’deki veriler altı yaş çocuklarının beş yaş çocuklarına göre daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Tablo 4. 2 (yaş) X 2 (cinsiyet) X 4 (cümle-resim kombinasyonlarının sunuş biçimi) son faktör üzerinde tekrarlanmış ölçümlerle çoklu varyans analizi özet tablosu

Değişimin Kaynağı	Kareler Toplamı	Serb. Derecesi	Kareler Ortalaması	F Oranı
Denekler-Arası	309.75	39	-	-
Yaş	120.81	1	120.81	24.06*
Cinsiyet	6	1	6	1.19
Yaş x cinsiyet	2.19	1	2.19	0.43
Hata _a	180.75	36	5.02	-
Denekler-İçi	1395.25	120	-	-
Sunuş Biçimi	1109	3	396.66	153.38*
Sunuş Biçimi X Yaş	19.14	3	6.38	2.64
Sunuş Biçimi X Cinsiyet	6	3	2	0.83
Sunuş Biçimi X Yaş X Cinsiyet	0.76	3	0.25	0.10
Hata _i	260.35	108	2.41	-
TOPLAM	1705	159	-	-

* $p < .01$

2. Cinsiyet faktörü $\alpha=.05$ 'de anlamlı değildir ($F_{(1,36)} = 1.19, p<.05$). Diğer bir ifade ile farklı biçimde sunulan cümle- resim kombinasyonlarına doğru cevap verme bakımından kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı bir fark yoktur. Tablo 1'deki veriler de bu sonucu desteklemektedir.

3. Cümle-resim kombinasyonlarının sunuş biçimi faktörü $\alpha=.01$ 'de anlamlıdır ($F_{(1,108)} = 153.38, p < .01$). Başka bir deyişle farklı biçimlerde sunulan cümle-resim kombinasyonlarına göre doğru cevap verme sunuş biçimine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Tablo 3'de görüldüğü gibi birinci sunuş biçimi ortalaması 9 üzerinden 8.1 ile en kolay olanıdır. İkinci en kolay olanı ortalaması 9 üzerinden 7.7 ile üçüncü sunuş biçimidir. En zor olanı, ortalaması 9 üzerinden 1.7 ile dördüncü sunuş biçimidir. Bunu ortalaması 4.1 ile ikinci sunuş biçimi takip etmektedir. Sunuş biçimi faktörü anlamlı çıktığından bu anlamlı farkın kaynağını ortaya çıkarmak için yapılan Tukey HSD testi birinci sunuş şekli ile 2. ve 4. sunuş biçimlerinin; ikinci sunuş şekli ile 3. ve 4. sunuş biçimlerinin ve 3. sunuş şekli ile 4. sunuş biçimlerinden kaynaklandığını göstermiştir.

4. İkili ve üçlü birlikte etkileşimlerin hiçbirisi anlamlı değildir.

5) Soru Sorma İle İlgili Bulgular

Çocukların önce yaşları, daha sonradan cinsiyetleri ile belirsizlik durumlarında ilave sorular sorabilmeleri arasında bir ilişki olup olmadığı X^2

ile test edildiğinde yaş ile ilave soru sormanın bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. ($X^2 = 3.24$ sd=3 p > 05). Fakat aynı işlemi cinsiyetlere göre yaptığımızda, çocuğun cinsiyeti ile soru sorma arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($X^2 = 8.67$ sd = 3 p < .05). Kız çocuklar, erkek çocuklara göre anlamlı şekilde daha çok soru sormuşlardır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada kullanılan araç oldukça basit ve sonuçları bir durum belirleme işlemi olmasına rağmen şunlar söylenebilir:

1. Anaokulu çocukları, eğer sözlü mesaj açık-net ise ve 4'lü resim setindekilerden sadece birisini kastediyorsa (birinci sunuş biçimi) ya da ima ediyorsa (III. sunuş biçimi) böyle durumlarda oldukça başarılı olmaktadır. Tablo 3'de görüleceği gibi birinci sunuş biçiminde doğru cevapların ortalamasının 9 tam puan üzerinden 8.1 olması ve üçüncü sunuş biçiminde gene 9 tam puan üzerinden 7.7 olması bunu göstermektedir.

2. Anaokulu çocukları sözel ve görsel yönden belirsizlik içeren durumlarla karşılaştıkları zaman yani sözlü mesaj 4'lü resim setlerinden 2 tanesine uyduğunda ya da ima ettiğinde (ikinci ve dördüncü sunuş biçiminde olduğu gibi), durumun farkına vardıklarını ya cevap verme işlemi uzatarak ya da ilave sorular yönelterek gösterilebilmektedirler. Ancak, çoğunlukla söylenen cümleye uygun giden 2 resimden sadece bir tanesini seçme yoluna gitmektedirler. Bu sonuçlar Llyond ve diğerleri (1995) ile Camaioni ve diğerleri (1998)'nin bulgularına benzemektedir. Tablo 3'de görüldüğü gibi İkinci sunuş biçiminde doğru cevapların ortalaması 9 tam puan üzerinden 4.1 ve dördüncü sunuş biçiminde 9 tam puan üzerinden sadece 1.7'dir. Bu durum, okul öncesi çocukların 'ben-merkezci' düşüncülerinden kaynaklanmaktadır. Yani okul öncesi çocuklar başkalarının bakış açılarını dikkate alamamaktadırlar.

Piaget (1952)'e göre 2-7 yaş, arası çocuklar "İşlem öncesi" dönemdedir. Anaokulu çocukları da bu dönemdeki çocuklardır. "Ben-merkezcilik" bu dönemdeki çocukların tipik bir özelliğidir. "Ben-merkezcilik" bencillik değil başkalarının bakış açılarını, duygularını ve düşüncelerini dikkate almada yetersizlik demektir. Ben-merkezci düşünce somut işlemler döneminde, ortadan kalkar. Çocukların takvim yaşı arttıkça, sosyal, zihinsel beceri artar. Bunun sonucu olarak çocuğun başkalarıyla olan sözlü iletişim becerileri, ile belirsizlik içeren sözlü iletişim durumlarında sözlü iletişim becerileri, ile belirsizlik içeren sözlü iletişim durumlarında verilen bilgileri doğru değerlendirebilme (mantıklı bir şekilde akıl yürütebilme) becerileri de artar.

KAYNAKLAR

1. Briga, J.I. (1983): Listener Strategies for Dealing With Ambiguous Messages in Referential Communication **Dissertation Abstract International** 43/10 P. 3384.
2. Camaioni, L. Ercolani A.P. & LLOYD, P. (1998): The Development of Referential Communication -Learning to Speak and Learning to Process Verbal Information are Not The Same Thing. **Current Psychology of Cognition** vol. 17 pp. 3-30.
3. LLOYD. P. & Beveridge. M. (1981): **Information and Meaning in Child Communication**. London: Academic Press.
4. LLOYD, P., Camaioni, L. & Ercolani P. (1995): Assessing Referential Communication Skills in the Primary-School Years-A comparative Study **British Journal of Developmental Psychology**, vol.13, pp. 13-29.
5. Peker, M.R. (1985): **The Relationship of Personality and Task Characteristics to Referential Communication Performance of Kindergarten and Second Grade Black Children**. Unpublished Doctoral Dissertation. Howard University. Washington DC-U.S.A.
6. Peker, M.R (1996): Anaokulu ve İlkokul Çocuklarının Sözlü iletişimde Karşılaştıkları Belirsiz Durumlarda Akıl Yürüterek Anlam Çıkarabilme Becerilerine Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Mesajların Sunuş Biçimlerinin Etkileri. (18-20 Eylül 1996 tarihlerine Marmara Üniversitesinde düzenlenen 11. Ulusal Eğitim Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunuldu).
7. Piaget, J. (1952): **The Language and Thought of the Child**. London: Routledge & Kegan Paul.
8. Pickert (1981): Ambiguity in Referential Communication Tasks: The Influence of Logical and Social Factors. **The Journal of Psychology**. Vol 109, pp. 51-57.